

Polkuja työelämään 2015–2018

Kuntoutuksen uudistamiskomitean esityksiä

Kari Välimäki
Komitean puheenjohtaja

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Toimeksianto

- pääsy toiminta- ja työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointiin **toteutuu matalalla kynnyksellä ja viiveettä**
- kuntoutus suunnitellaan **yhdessä kuntoutujan kanssa**
- takaa koko väestön **yhdenvertaisen pääsyn** tarpeen mukaisesti kuntoutuspalveluihin, edistää työllisyyttä, pidentää työuria ja torjuu yhteiskunnallista eriarvoistumista
- **monialainen ja asiakaslähtöinen kuntoutus** toteutuu osana yksilöllisiä tuen, hoidon ja hoivan, työllistymisen, työhön paluun ja opiskelun prosesseja integroituna palvelukokonaisuutena
- vahvistaa kuntoutujan kykyä kantaa vastuuta oman toimintakykynsä edistämisestä ja ylläpidosta
- siirtää kuntoutuksen painopisteen laitoksista **ihmisten arjessa tapahtuvaksi toiminnaksi**
- valtakunnallisesti ja alueellisesti **ohjattu ja koordinoitu**
- eri vastuutahojen ja toimijoiden **roolit ovat selkeät ja yhteen sovitettut**
- yhtenäiset seurantatiedot, jotta kuntoutuksen laatua, vaikuttavuutta ja kustannuksia pystytään arvioimaan yksilöllisten kuntoutumisprosessien, palveluntuottajien sekä järjestäjä- ja rahoittajatahon osalta
- resurssien käyttö on läpinäkyvää ja tehokasta ja ne kohdentuvat oikeudenmukaisesti
- käytössä parhaat toimintamallit ja uusin tutkimustieto

Komitean ehdotusten lähtökohdat ja periaatteet

- Asiakaslähtöisyys
- Kuntoutuminen on prosessi, jonka tavoitteena on toiminta- ja/tai työkyky
- Kuntoutus on osa saumatonta hyvinvointipalvelujärjestelmää
- Kuntoutuksen tulee tapahtua lähellä kuntoutujan omaa toimintaympäristöä
- Kuntoutuksessa on useita toimivia osia, joita tulee vahvistaa
- Valtakunnallisesti on olemassa suuri määrä hyviä ja monipuolisia käytäntöjä ja toimintatapoja

Haasteena vireillä olevat uudistukset - Yhteensovitus

- SOTE-uudistus
- Monikanavarahoituksen uudistaminen
- Maakuntauudistus
- Kasvupalvelujen uudistaminen
- Sosiaaliturvan muutoksenhakujärjestelmän moninaisuus
- Kärkihankkeet
- Professori Saaren vetämä työryhmä
- Tietojärjestelmien uudistaminen
- ...

Komitean ehdotukset

- 1) Kuntoutusprosessia koskevat ehdotukset
  - Yleiset kuntoutusprosessia koskevat ehdotukset
  - Kuntoutusprosessi eri elämänvaiheissa
- 2) Kuntoutuksen järjestämistä koskevat ehdotukset
  - Maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon kuntoutuspalvelut
  - Maakuntien kasvupalvelut
  - Kelan järjestämä kuntoutus
  - Työeläkelaitosten järjestämä ammatillinen kuntoutus
  - Tapaturma- ja liikennevakuutuslaitokset
  - Sosiaali- ja terveystieteiden järjestöt
  - Apuvälinepalvelut ja asunnonmuutostyöt
- 3) Muut kuntoutusjärjestelmää koskevat ehdotukset
  - Tietojärjestelmiä koskevat ehdotukset
  - Kuntoutuksen koulutus, tutkimus ja kehittäminen
  - Kannusteet

Prosessia koskevat ehdotukset

- Yleinen toimintamalli
- Yhtenäinen arviointijärjestelmä
- Osa palvelujärjestelmän asiakassuunnitelmaa
- Maakunnallinen keskitetty asiakas- ja palveluohjaus
- Vastuullisen asiakasohjauksen malli (Case Manager)
- Tavoitteellisuus (toiminta- ja/tai työkyky)
- Toiminta- ja työkyky arvioinnin perusteeksi (ICF – viitekehys)
- Yhtenäinen mittaristo ja sen kehittäminen
- Tarkentavat ehdotukset väestöryhmittäin
- Työterveyshuollon roolia koskevat tarkennukset

Kuntoutusprosessi

Kuntoutuksen tulee perustua yleiseen toimintamalliin, jonka periaatteet ovat samat kaikilla asiakkailla ja eri ikäryhmissä. Toimintamallin tarkoituksena on se, että kuntoutuja saa tarvitsemansa tuen ja palvelut. Toimintamalliin sisältyvät tarpeen tunnistaminen, arviointi, suunnitelma, päätökset, palvelut ja etuudet, kuntoutujan ympäristöä koskevat toimenpiteet, prosessin seuranta ja arviointi sekä sen pohjalta tehtävät tarvittavat muutokset.

Esimerkkejä kuntoutusprosessista eri elämänvaiheissa

Työttömät:

- Työkyvyn tuen ja kuntoutuksen prosessivastuutahoksi sote-keskus, YTHS tai maakunnallinen toimija silloin, kun asianomainen ei ole työterveyshuollon palvelujen piirissä.
- Asiakkaan palvelutarpeet on syytä arvioida heti työttömyyden alkaessa ja sen jälkeen säännöllisin välein

Ikääntyneet:

- Ikäihmisten palveluihin asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalli
- Palveluissa painotus kuntoutukseen, joka tapahtuu lähellä ikääntyneen omaa toimintaympäristöä.

Kuntoutuksen järjestämistä koskevat ehdotukset

Maakunnat

- Järjestämisvastuu sosiaalisesta ja lääkinnällisestä kuntoutuksesta osana palvelujärjestelmää
- Ratkaistavia asioita (ennen kuin siirretään Kelasta)
  - SOTE-uudistus
  - monikanavarahoitus
  - muutoksenhaku
  - asiakasmaksut
- Yhtenäiset saatavuuskriteerit
- Työnjako maakuntien ja sote-keskusten välillä
- Terveystalain 29 § ja sosiaalihuoltolain 17 § uudistaminen
- Maakunnalliset kasvupalvelut – vastuu työttömien kuntoutuksesta

Kuntoutuksen järjestämistä koskevat ehdotukset

Kela

- Järjestämisvastuu toistaiseksi ennallaan
- Vastuu toimeentuloturvasta nykyiseen tapaan
- Maakunnille ostopalveluna asiantuntija-apua
- Harkinnanvarainen kuntoutus maakuntien tukena vaikeavammaisten ja harvinaisia sairauksia sairastavien palveluissa
- Selkiytys ammatilliseen kuntoutuksen – työnjako suhteessa työeläkelaitoksiin

...

Kuntoutuksen järjestäminen, muita esimerkkejä

Työeläkelaitokset

- Kelan ja työeläkejärjestelmän ammatillisen kuntoutuksen järjestämisvastuiden välisen rajanvedon ja yhteistyömenettelyjen täsmentäminen

Tapaturma- ja liikennevakuutuslaitokset

- Yhteistyötä työterveyshuollon, maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, Kelan ja työeläkelaitosten kanssa vahvistetaan

Sosiaali- ja terveysjärjestöt

- Järjestöt otetaan huomioon asiakassuunnitelmassa (integroituminen kuntoutumisen asiantuntijoina, vertaistukijoina ja kehittäjinä)

Apuvälinepalvelut ja asunnonmuutostyöt

- Selkeät pelisäännöt valtakunnallisten, alueellisten ja maakunnallisten toimijoiden välille

Muita ehdotuksia

Tietojärjestelmät

- Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiä ja eri toimijoiden kuntoutus- ja asiakastietojärjestelmiä on uudistettava.
- Kuntoutujaa koskevan yhtenäisen asiakassuunnitelman tulee olla käytettävissä kaikilla kuntoutuksen toteuttajilla. Tietojen vaihdon tulee olla mahdollista.

Kuntoutuksen koulutus, tutkimus ja kehittäminen

- Kuntoutusalan koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen yhteistyössä eri korkeakoulujen ja tutkimusorganisaatioiden kesken.
- Koulutuksen kehittämisessä tulee ottaa huomioon kuntouttavan työotteen ja vastuullisen asiakasohjauksen malliin perustuvan työotteen edellyttämät osaamisen vaatimukset

Kannusteet

- Lakisääteisen kannustinjärjestelmän valmistelu

Tarvittava jatkotyö

Tietosuoja ja –turva; EU:n tietosuoja-asetus

Sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksenhaku

Polkuja työelämään 2015–2018

Kiitos!

Kari Välimäki
Kuntoutuksen uudistamiskomitean puheenjohtaja

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Polkuja työelämään 2015–2018

Kiitos!

Polkuja työelämään (TEMPO) -hanke

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

